Uudenmaan liitto
Nylands förbund

UUSIMAA-OHJELMA 2.0

Uusimaa-ohjelma 2.0:n toimeenpanosuunnitelma ja rakennerahasto-ohjelman rahoitussuunnitelma 2021–2022

Uudenmaan liiton julkaisuja E 235 - 2021

Uudenmaan liiton julkaisuja E 235 - 2021
ISBN 978-952-448-555-5
ISSN 2341-8885

Ulkoasu: Anni Levonen
Valokuvat: Tuula Palaste, Anni Levonen, Mostphotos

Verkkojulkaisu
Helsinki 2021

Uudenmaan liitto // Nylands förbund
Helsinki-Uusimaa Regional Council

Esterinportti 2 B • 00240 Helsinki
+358 9 4767 411 • toimisto@uudenmaanliitto.fi • uudenmaanliitto.fi

SISÄLLYS

KUVAILULEHTI 4

PRESENTATIONSBLAD 5

1. UUSIMAA-OHJELMA 2.0 JA SITÄ KOSKEVA TOIMEENPANOSUUNNITELMA 6

2. ÄLYKÄS ERIKOISTUMINEN UUDELLAMAALLA – ALUEELLINEN TUTKIMUS- JA INNOVAATIOSTRATEGIA 8

3. SELVIYTYMISSUUNNITELMA 2021–2023 10
- 3.1 Uudenmaan painopisteet ja toimenpiteet 10
- 3.2 Jälleenrakennuksen toimenpidekokonaisuudet 12
- 3.3 Uudenmaan kestävän kasvun ja elinvoiman rahoittaminen 13

4. UUSIMAA-OHJELMAN 2.0 STRATEGISET PAINOPISTEET 14
- 4.1 Hyvinvoiva ja osaava ihminen 15
- 4.2 Menestyvä ja vastuullinen bisnes 17
- 4.3 Ilmastoviisas ja monimuotoinen maakunta 20

5. RAKENNERAHASTOJEN JA MAASEUTUOHJELMAN RAHOITUSLINJAUKSET UUDELLAMAALLA 23
- 5.1 Rakennerahastojen rahoitus Uudellamaalla 2021 23
  - 5.1.1 EAKR-toimintalinjat ja niiden erityistavoitteet 24
  - 5.1.2 ESR-toimintalinjat ja niiden erityistavoitteet 24
- 5.2 Maaseuturahasto-rahoitus Uudellamaalla 2021–2022 25
- 5.3 Alkava EU:n rahoituskausi 2021-2027 Uudenmaan kannalta 25
- 5.4 Alkava oleva EU:n rahoituskausi 2021–2027 maaseuturahoituksen kannalta 26

LIITE 1. RAKENNERAHASTO-OHJELMAN RAHOITUSSUUNNITELMA 2021–2022 27

LIITE 2. UUDENMAAN ALUEELLINEN SELVIYTYMISSUUNNITELMA 28

LIITE 3. HIILINEUTRAALI UUSIMAA 2035 -TIEKARTTA 28

KUVAILULEHTI

Julkaisun nimi
Uusimaa-ohjelma 2.0:n toimeenpanosuunnitelma ja rakennerahasto-ohjelman rahoitussuunnitelma 2021–2022.

Julkaisija
Uudenmaan liitto

Tekijä
Uudenmaan liitto

Julkaisusarjan nimi ja sarjanumero
Uudenmaan liiton julkaisuja E 235

Julkaisuaika
03/2021

ISBN
978-952-448-555-5

ISSN
2341-8885

Kieli
suomi

Sivuja
28

Tiivistelmä
Uusimaa-ohjelman 2.0 toimeenpanosuunnitelma vuosille 2021-2022 on asiakirja, jossa kuvataan keskeiset maakuntaohjelmaa toteuttavat hankkeet ja toimenpiteet.

Rakennerahasto-ohjelmakauden 2014–2020 rahoituskehyksiin suunnattu lisäys (REACT-EU-rahoitus) ajoittuu vuosille 2021–2022. REACT-EU-rahoitus tuetaan alueita koronapandemian vahinkojen korjaamisessa ja luodaan pohjaa talouden vihreälle, digitaaliselle ja palautumiskykyä tukevalle elpymiselle.

Toimeenpanosuunnitelmaan liittyvässä rahoitussuunnitelmassa kuvataan alueen päätettävissä olevan kansallisen ja EU:n rakennerahastovarojen alueellinen suunnitelma rahoituksesta.

Toimeenpanosuunnitelma sisältää lisäksi syksyllä 2020 laaditun Uudenmaan selviytymissuunnitelman sisällön ja toimenpiteet sekä Uudenmaan älykkään erikoistumisen strategian teemat.

Toimeenpanosuunnitelman runkona toimii Uusimaa-ohjelman 2.0 strategiset painopisteet:
1. Hyvinvoiva ja osaava ihminen,
2. Menestyvä ja vastuullinen bisnes sekä
3. Ilmastoviisas ja monimuotoinen maakunta.

Uusimaa-ohjelma 2.0 on Uudenmaan maakuntaohjelma vuosille 2018–2021. Uusimaa-ohjelma 2.0 ja toimeenpanosuunnitelma ovat työkaluja, joiden avulla maakunnan yhteistyöryhmä tekee valintoja ja seuraa niiden vaikutuksia. Maakuntaohjelma laaditaan valtuustokausittain ja sen toimeenpanosuunnitelma tarkistetaan vuosittain. Valmistelusta vastaa Uudenmaan liitto yhdessä alueen toimijoiden kanssa.

Toimeenpanosuunnitelman liitteinä on rahoitussuunnitelman lisäksi Uudenmaan selviytymissuunnitelma 2020-2022 sekä Hiilineutraali Uusimaa 2035- tiekartta.

Maakunnan yhteistyöryhmä hyväksyi toimeenpanosuunnitelman kokouksessaan 9.3.2021.

Avainsanat (asiasanat)
aluekehittäminen, Uusimaa-ohjelma 2.0, Uusimaa, älykäs erikoistuminen, rahoitus

Huomautuksia
Julkaisun pdf-versio löytyy verkkosivuiltamme www.uudenmaanliitto.fi/julkaisut

PRESENTATIONSBLAD

Publikation
Uusimaa-ohjelma 2.0:n toimeenpanosuunnitelma ja rakennerahasto-ohjelman rahoitussuunnitelma 2021–2022.
(Genomförandeplan för Nylandsprogrammet 2.0 och finansieringsplan för strukturfondsprogrammet 2021–2022)

Utgivare
Nylands förbund

Författare
Nylands förbund

Seriens namn och nummer
Nylands förbunds publikationer E 235

Utgivningsdatum
03/2021

ISBN
978-952-448-555-5

ISSN
2341-8885

Språk
finska

Sidor
28

Sammanfattning
Genomförandeplanen 2021–2022 för Nylandsprogrammet 2.0 är ett dokument där man redogör för de viktigaste projekten och åtgärderna med vilka landskapsprogrammet omsätts i praktiken.

Tillägget (REACT-EU-finansiering) till strukturfondernas finansieringsram för programperioden 2014–2020 gäller åren 2021–2022. REACT-EU-finansieringen syftar till att stödja regionerna i deras ansträngningar att åtgärda de skador som coronapandemin har medfört och att lägga grunden till en grön och digital samt resiliensstödjande ekonomisk återhämtning.

I den finansieringsplan som sammanhänger med genomförandeplanen beskrivs den regionala planen för den finansiering som regionen har behörighet att bestämma över och som hör till de nationella och EU-relaterade strukturfondsmedlen.

Genomförandeplanen innefattar dessutom innehållet och åtgärderna i den överlevnadsplan för Nyland som utarbetades hösten 2020 samt temana i Nylands strategi för smart specialisering.

De strategiska prioriteringarna i Nylandsprogrammet 2.0 utgör genomförandeplanens stomme:

1. En välmående och kunnig människa,
2. Framgångsrik och ansvarsfull affärsverksamhet samt
3. Ett klimatsmart och mångsidigt landskap.

Nylandsprogrammet 2.0 är Nylands landskapsprogram för åren 2018–2021. Nylandsprogrammet 2.0 och genomförandeplanen är redskap med vilka landskapets samarbetsgrupp träffar val och följer upp konsekvenserna av dessa. Landskapsprogram utarbetas per fullmäktigeperiod och programmets genomförandeplan ses över årligen.

För beredningen svarar Nylands förbund i samarbete med regionens aktörer.

Bilagorna till genomförandeplanen utgörs av finansieringsplanen och dessutom av Nylands överlevnadsplan 2020–2022 samt Färdplan för ett klimatneutralt Nyland 2035.

Landskapets samarbetsgrupp godkände genomförandeplanen vid sitt sammanträde 9.3.2021.

Nyckelord (ämnesord)
regionutveckling, Nylandsprogrammet 2.0, Nyland, smart specialisering, finansiering

Övriga uppgifter
Publikationen finns i pdf-version på vår webbplats www.uudenmaanliitto.fi/julkaisut.

1. UUSIMAA-OHJELMA 2.0 JA SITÄ KOSKEVA TOIMEENPANOSUUNNITELMA

Uudenmaan maakuntaohjelma Uusimaa-ohjelma 2.0 hyväksyttiin maakuntavaltuustossa joulukuussa 2017. Uusimaa-ohjelman 2.0 toimeenpanosuunnitelmassa vuosille 2021–2022 kuvataan kahden seuraavan vuoden keskeiset hankkeet, edunvalvontatoimet ja suunnitelmat, joilla voimassaolevaa maakuntaohjelmaa toteutetaan.

Uusimaa-ohjelma 2.0 ja toimeenpanosuunnitelma ovat työkaluja, joiden avulla maakunnan yhteistyöryhmä tekee valintoja ja seuraa niiden vaikutuksia. Aluekehityslainsäädännön mukaan maakunnan yhteistyöryhmä hyväksyy ja tarkistaa maakuntaohjelman toimeenpanosuunnitelman, jolla suunnataan maakuntaan osoitettua rakennerahastojen ja

vastaavaa kansallista rahoitusta sekä muuta alueen kehitykseen vaikuttavaa rahoitusta. Maakuntaohjelman toimeenpanosuunnitelma valmistellaan maakunnan liiton johdolla kahden vuoden välein maakunnan yhteistyöryhmä hyväksyttäväksi. Suunnitelma voidaan tarkistaa vuosittain. (Aluekehityslaki 2014/§433)

Uudenmaan liitto on useimpina vuosina tarkistanut toimeenpanosuunnitelman, mutta vuonna 2020 toimeenpanosuunnitelmaa ei päivitetty, vaan keskityttiin Uudenmaan selviytymissuunnitelman laatimiseen.

Rakennerahasto-ohjelmakauden 2014–2020 rahoituskehyksiin suunniteltu lisäys (REACT-EU-rahoitus) ajoittuu vuosille 2021–2022. REACT-EU-rahoitusta koskeva rakennerahasto-ohjelman muutos tulee valtioneuvoston hyväksyttäväksi ja lisärahoitusta esitetään budjetoitavaksi lisätalousarvioon alkuvuodesta 2021. REACT-EU lisämäärärahoilla tuetaan alueita koronapandemian vahinkojen korjaamisessa. Samaan aikaan lisämäärärahoilla luodaan pohjaa talouden vihreälle, digitaaliselle ja palautumiskykyä tukevalle elpymiselle.

ALKE-asetuksen 12 §:n mukaan toimeenpanosuunnitelmaan liittyy rahoitussuunnitelma, joka sisältää arviot mm. alueen päätettävissä olevasta kansallisen ja EU:n rakennerahastovarojen alueellisen suunnitelman rahoituksesta sekä niitä vastaavista valtion varoista sekä arviot kuntien ja muiden julkisyhteisöjen rahoitusosuuksista. EU:n ja sitä vastaavan valtion vastinrahan arviot tehdään hallintoviranomaisen antaman rahoitus kehyksen puitteissa.

Koronakriisin taloudellisten vaikutusten jälkihoidon ja jälleenrakennuksen alueellisten toimien kokoamiseksi laadittiin syksyllä 2020 selviytymissuunnitelma TEM:n ohjeiden mukaisesti. Suunnitelma sisältää sekä nopean palautumisen painopisteet ja toimenpiteet, että valinnat uuden kasvun käynnistämiseksi. Suunnitelma kattaa vuodet 2020–2021. Alueellinen selviytymissuunnitelma oli ehtona mm valtioneuvoston syksyllä 2020 myöntämälle alueiden kestävän kasvun ja elinvoiman tukeminen -rahoitukselle.

Syksyllä 2020 laaditun selviytymissuunnitelman toimia esitetään tässä toimeenpanosuunnitelmassa ja suunnitelma on kokonaisuudessaan toimeenpanosuunnitelman liitteenä.

Poikkeavasta aikataulusta johtuen Uusimaa-ohjelman 2.0:n toimeenpanosuunnitelma vuosille 2021–2022 laaditaan vuoden 2021 alussa. Uusimaa-ohjelma 2.0:n toimeenpano etenee aikaisempien vuosien tavoin myös kaudella 2021–2022 rullaavasti. Tämä tarkoittaa, että kokonaisuutta voi tarvittaessa muokata maakunnan yhteistyöryhmän päätöksellä. Samalla kehittämistoimenpiteitä kootaan ja rahoitusta kohdennetaan valittuihin toimenpiteisiin.

Rahoitusta suunnattaessa kiinnitetään huomiota aikaisempien vuosien mukaisesti älykkään erikoistumisen ohjelman strategisten teemojen ohella luovuuden sekä taiteiden ja kulttuurin vaikuttavuuden kasvattamiseen. Näitä molempia läpäiseviä linjauksia koskevat potentiaalisten toimenpiteiden raamit valmistellaan MYR:n käsiteltäväksi painottaen niiden merkitystä liiton sekä kuntien ja muiden keskeisten kumppaneiden yhteistyön aktivoinnin tukena. Toiminnassa lisätään erityisesti eri hankkeiden ja eri rahoituslähteiden käytön keskinäistä synergiaa. Samalla kun tavoitteiden ambitiotasoa nostetaan, toiminnassa korostetaan aikaisempaa huomattavasti suurempien kärkihankekokonaisuuksien aikaansaamista, etenkin TKI-toimijoiden intressien aiempaa dynaamisemmalla huomioonottamisella.

Uudenmaan liitto kehittää omaa kansainvälistä toimintaansa siten, että se yhä paremmin tukee maakunnan näkyvyyttä EU:n innovatiivisimpana alueena. Erityisen merkityksellistä on vahvistaa mahdollisuuksia saada Brysselissä päätettävää rahoitusta uusmaalaisten kuntien, yritysten, korkeakoulujen ja muiden toimijoiden käyttöön. Tärkeä osa tätä on liiton EU-hanketoiminnan ja Brysselissä sijaitsevan EU Helsinki Officen toiminnan synergian ja vaikuttavuuden lisääminen.

Helsinki Smart Region

2. ÄLYKÄS ERIKOISTUMINEN UUDELLAMAALLA – ALUEELLINEN TUTKIMUS- JA INNOVAATIOSTRATEGIA

Alueellisena tutkimus- ja innovaatiostrategiana Uudenmaan älykkään erikoistumisen strategia vauhdittaa maakunnan kestävää kasvua ja ohjaa siihen rahoitusta. Strategian ydinajatus **"Resurssiviisas Uusimaa"** tarkoittaa erilaisten resurssien harkittua ja ennakoivaa käyttöä tavoilla, jotka edistävät hyvinvointia, elinvoimaa ja kestävää kehitystä. Resurssiviisas Uusimaa -brändi kokoaa yhteen vahvuusalueet, joihin Uudenmaan tutkimus- ja innovaatiotyössä panostetaan. Vahvuuksiin keskittymällä tutkimus- ja innovaatiotyöstä saadaan enemmän irti. Strategiaa ja brändiä tarvitaan EU-rahoituksen suuntaamisessa alueelle sekä Uudenmaan kansainvälisessä hankeyhteistyössä. Kukin Euroopan alue erikoistuu omiin vahvuuksiinsa ja markkinoi niitä kansainvälisesti.

Resurssiviisauden kattoteeman alla on kolme strategista teemaa: 1) Ilmastoneutraalius, 2) Ihmisten kaupunki sekä 3) Uudistuva teollisuus ja innovatiiviset palvelut. Strategian toteuttaminen on alueen kaikkien toimijoiden yhteinen ponnistus. Se edellyttää yhteistyön ja kehittämisen toimintatapojen sekä prosessien uudistamista. Strategian valmistelun, toimeenpanon ja arvioinnin eri vaiheissa elinkeinoelämän, tutkimus- ja koulutusorganisaatioiden, julkisen sektorin sekä kansalaisyhteiskunnan tasapuolinen osallistuminen työhön on tärkeää. Uutena elementtinä strategian toimeenpanoon perustetaan yrityksiä ja tutkimuslaitoksia edustava neuvoa antava ohjausryhmä, jonka puheenjohtajana toimii VTT:n toimitusjohtaja Antti Vasara. Ohjausryhmä vauhdittaa strategian toimeenpanoa, edesauttaa strategian jalkauttamista alueemme toimijoille sekä vahvistaa alueemme tutkimus-, kehitys- ja innovaatioyhteistyötä.

Keskeiset toimenpiteet strategian toteuttamiseksi ovat projektien ja kehittämisympäristöjen rahoittaminen, alueellisten innovaatioekosysteemien ja -verkostojen tukeminen, aluerajat ylittävän yhteistyön edistäminen vahvempien kokonaisuuksien synnyttämiseksi, kansainvälisiin verkostoihin ja alustoihin osallistuminen sekä toimijoiden tukeminen näissä sekä Helsinki Smart Region -brändin vahvistaminen kansainvälisen näkyvyyden lisäämiseksi. Vuosina 2021–2022 keskitytään erityisesti sektoreihin, jotka älykkään erikoistumisen strategian lisäksi edesauttavat Uudenmaan alueellisen selviytymissuunnitelman 2020–2023 sekä Hiilineutraali Uusimaa -tiekartan toteutumista. Taustalla vaikuttavana pääasiakirjana toimii maakuntaohjelma.

Älykkään erikoistumisen strategian mukaisia hankkeita voidaan vuonna 2021 tukea liiton myöntämällä Uudenmaan kestävän kasvun ja elinvoiman tukemisen määrärahalla (UKKE). EU:n alue- ja rakennepolitiikan ohjelmakauden 2021–2027 odotetaan alkavan syksyllä 2021. Uudistuva ja osaava Suomi -ohjelman toimintalinjan 1.1. (Elinkeino- ja

työelämälähtöisten tutkimus- ja innovointivalmiuksien parantaminen ja TKI-verkostotyön edistäminen) on toteutettava maakunnan älykkään erikoistumisen strategiaa.

Kansainvälisillä yhteyksillä on keskeinen merkitys. Yhteistyötä tehdään muun muassa Brysselissä toimivassa ERRIN (European Regions Research and Innovation Network) -verkostossa sekä älykkään erikoistumisen eurooppalaisiin alustoihin (S3 alustat) liittyvissä kumppanuuksissa, kuten Safe & Sustainable Mobility ja Berry+ alustoissa. S3 eli älykkään erikoistumisen temaattiset alustat (platforms) tarjoavat uusia yhteistyökumppaneita, tietoa ja esimerkkejä hyvistä käytännön toimenpiteistä sekä tukevat alueiden tiedon ja kokemusten vaihtoa. Alustaan liittyvässä hankkeessa täytyy olla mukana maakuntaliitto. Vuonna 2021 panostamme S3-alustoihin liittyvän tietouden levittämiseksi RISBoost -hankkeen julkaiseman suomenkielisen S3-työkirjan avulla. Yhteistyötä tehdään myös muun muassa Big Five ja CAP Rex-verkostoissa. Kotimaassa yhteistyötä tehdään muiden maakuntien kanssa mm. tuomalla alueellinen näkemys kansalliseen päätöksentekoon sekä vertaisoppimisena säännöllisissä tapaamisissa. Uudenmaan liitto edistää Uudenmaan kaupunkien yhteistyötä kaupunkivetoisen kestävän kasvun politiikan noustessa yhä enemmän veturitoiminnaksi kansainvälisillä foorumeilla.

Uudenmaan liitto edistää 6-kaupunkien yhteistyötä näitä kaupunkeja ympäröivien maakunnan liittojen kanssa.

Kärkiteemojen tuloksia ja osaamista tuodaan esiin Helsinki Smart-sivustolla. Sivusto profiloi Uudenmaan osaamisen ja yhteistyön alueeksi ja sillä tavoitellaan uusia yhteistyökumppaneita eri puolilta Eurooppaa. Avaintoimijoiden ja sidosryhmien kanssa analysoidaan sekä ideoidaan, miten älykkään erikoistumisen strategian toiminnan ja sen osana HelsinkiSmartRegion –sivuston houkuttelevuutta ja käytettävyyttä voidaan merkittävästi lisätä. Käytettävyyttä lisäävänä toimenpiteenä koskien tämän toimeenpanosuunnitelman toteuttamista on esim. informoida uusmaalaisia toimijoita Brysselissä päätettävistä hankehauista mahdollisimman varhaisessa vaiheessa.

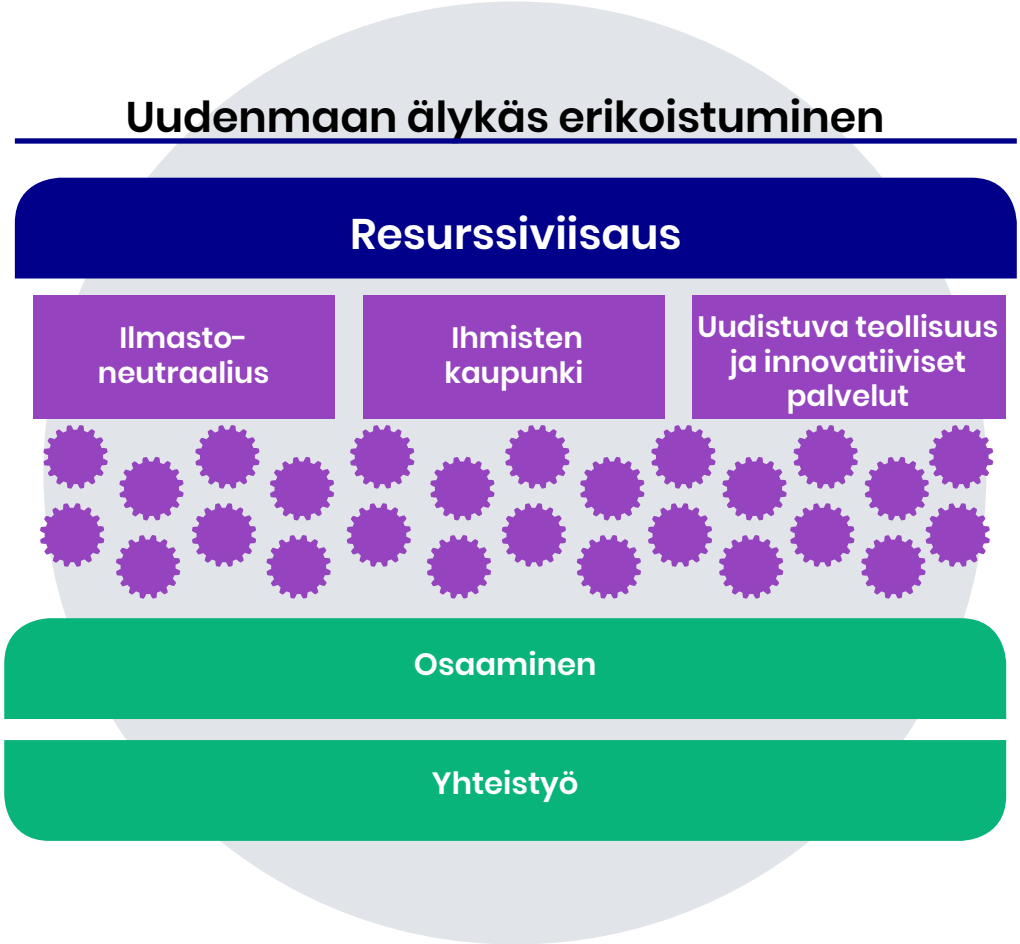

3. SELVIYTYMISSUUNNITELMA 2021–2023

Maailmanlaajuinen koronavirustauti (COVID-19) ja sen luokitteleminen pandemiaksi muutti keväällä 2020 olennaisesti koko Suomen, myös Uudenmaan yritysten sekä organisaatioiden toimintaedellytyksiä. Työ- ja elinkeinoministeriö valtuutti 18.6.2020 maakunnat laatimaan liittojen johdolla alueellisen selviytymissuunnitelman koronakriisin taloudellisten vaikutusten jälkihoidon sekä jälleenrakennuksen alueellisten toimien kokoamiseksi. Tavoitteena oli alueen erityispiirteisiin perustuen tunnistaa aluetalouden ja työllisyyden elpymisen kannalta keskeiset toimet ja vahvistaa alueellista resilienssiä.

Uudenmaan erityispiirteet Suomen taloudellisena veturina aiheuttavat usein sen, että erilaiset talouden kansalliset taantumat ja kriisit iskevät siihen muuta maata nopeammin ja voimakkaammin. Tällä on huomattavat heijastusvaikutukset koko Suomeen. Uudenmaan työpaikkojen palveluvaltaisuuden ja MaRa-alojen suuren osuuden myötä maakunnan elinkeinorakenne on erittäin altis reagoimaan esimerkiksi koronaepidemian kaltaisiin toimintaympäristön muutoksiin. Niin ikään Uudenmaan yritysten vahva kansainvälisyys ja vientivetoisuus on noususuhdanteissa maakunnan vahvuus, mutta vastaavasti erittäin altis kansainvälisille suhdanne- ja geopolitiikan muutoksille. Uusimaa on Suomen kansainvälisen liikenteen ja logistiikan merkittävin solmukohta. Siksi ei ole yllättävää, että Uudellamaalla koronaa sairastavia on määrällisesti eniten, yli 70 % sairastuneista

Tämä on aiheuttanut maakunnan vientivetoiselle elinkeinoelämälle muuta maata selkeästi suurempia haittoja sekä samalla kuormittanut maakunnan terveydenhoitojärjestelmää muuta maata enemmän. Samanaikaisesti koronapandemian vuoksi käyttöönotetut rajoitustoimet ovat vaikuttaneet, ja vaikuttavat pitkään tulevaisuudessakin, Uudenmaan toimintaympäristöön ennennäkemättömällä tavalla. Esimerkiksi Suomen ylivoimaisesti suurimmalle lentokenttäekosysteemille, Helsinki-Vantaalle, korona on ollut erityisen tuhoisa.

Työttömien ja lomautusten kasvu on ollut nopeaa koronan seurauksena. Työttömyys on kasvanut Uudellamaalla muuta Suomea voimakkaammin sekä suhteellisesti että määrällisesti. Erityisesti korkeasti koulutettujen työttömyys on moninkertaistunut nopeasti. Koronakriisi on ajanut matkailusektorin ennennäkemättömään vaikeaan tilanteeseen, ja ala on ollut käytännössä pysähdyksissä.

Huolestuttavaa on, että nuorisotyöttömyyden kasvu on ollut Uudellamaalla erityisen nopeaa ja nuorista on tullut suurin työttömien ryhmä. Tällä hetkellä nuoria työttömiä on maakunnassa jopa kaksi kertaa enemmän kuin vuotta aikaisemmin. Nuorisotyöttömyys on ollut maakunnassa jo ennen koronakriisiä huolestuttavan korkealla tasolla. Nuorten työttömien ohella Uudenmaan työttömyystilastoissa korostuvat yrittäjät ja ulkomaalaistaustaiset työttömät. Etenkin ulkomaalaistaustaisten työttömyys on noussut selvästi muuta Suomea nopeammin.

Uudenmaan ja erityisesti pääkaupunkiseudun kuntien tulot muodostuvat pääosin kunnallis- ja yhteisöverotuotoista, jotka laskevat taantumassa merkittävästi. Välittömimmät ja suorimmat vaikutukset osuvatkin erityisesti juuri kuntiin, jotka ovat siihen saakka olleet taloudeltaan vahvimpia, eli kuntiin, joilla verotulojen osuus on korkea, kun vahvasti valtionosuuksiin nojanneisiin kuntiin vaikutus on lievempi.

3.1 Uudenmaan painopisteet ja toimenpiteet

Uudenmaan tahtotila ja painopisteet

Kriisi mahdollistaa kokeilut ja nopeat toimet, joihin tavanomaisissa oloissa tarvittaisiin enemmän aikaa. Koronaepidemiasta toipuvan Suomen elpymistä ja uusiutumista tulee tukea korostamalla toimenpiteiden kansallista ja kansainvälistä vaikuttavuutta ja

tuloksellisuutta.

Uudenmaan vahvuuksia ovat mm. monipuolinen ja kansainvälinen elinkeinotoiminta, vahva kansainvälinen verkottuneisuus sekä innovaatiotoiminta. Vahvuutena ovat myös korkeasti koulutetut, monikulttuuriset ja kehitysmyönteiset uusmaalaiset. Toisaalta palvelu- ja vientivaltainen elinkeinorakenne on altis koronan kaltaisille globaaleille kriiseille, ja mikä heijastuu välittömästi Uudenmaan kuntien verokertymään. Koronan kaltaisissa pandemioissa on keskityttävä vahvistamaan vahvuuksia ja nivomaan ne vahvistamaan jälleenrakennusta ja resilienssikykyä, ja minimoimaan uhkat.

Nopeat toimet: Koronapandemian jälkihoidon hankekokonaisuuksia

Kriisin akuutin vaiheen jälkeen toteutettavan jälkihoidon tavoitteena on tukea yhteiskunnan turvallista palautumista, estää kriisin pitkäaikaisten haittavaikutusten syntymistä ja vahvistaa luottamusta. Uudenmaan tavoitteilla pyritään erityisesti helpottaa pahiten kärsineiden toimialojen ja yritysten toipumista, sekä työttömyyden alentamista. Koronapandemian pitkittyessä varaudutaan jatkamaan näitä toimenpiteitä.

Nopeutetaan yritysten elpymistä ja uutta kestävää kasvua

- Jatketaan tehostettua yritysten neuvontapalvelua ja tarjotaan muutoksiin liittyvää koulutusta
- Mahdollistetaan yritysten investointituen ja kehittämistukien käyttö
- Vauhditetaan yritysten ja toimialojen kestävää uudistumista sekä uusien ja korvaavien markkinoiden löytymistä, mm. uusien älykkäiden digiratkaisujen ja digiosaamisen avulla.

Panostetaan koronasta aiheutuviin työvoiman osaamis- ja työllistämistoimiin, mm.

- Ennakoidaan ja vastataan ketterästi elinkeinoelämän osaamistarpeiden muutoksiin ja nostoon mm. TE-toimiston, paikallisten oppilaitosten sekä muiden toimijoiden toimenpitein, myös jatkuvan oppimisen periaatteella
- Hyödynnetään TE-toimiston ja kuntien yhteiset työllisyyspoliittiset toimenpiteet, sekä monialaisen yhteistyön mahdollisuudet koronan vuoksi vaikeasti työllistyville, irtisanotuille ja irtisanomisvaarassa oleville, ml. yritysten palvelut
- Erityistä huomiota kohdennetaan nuorten ja maahanmuuttajien työllistymismahdollisuuksiin esim. kuntakokeiluja hyödyntämällä
- Panostetaan kuntarajat ylittäviin kokonaisuuksiin, mm. ammatillinen oppimiskampus, maahanmuuttajien osaamiskeskukset

Esiselvitykset ja innovaatiotoiminnan vahvistaminen

1. Varmistetaan Business Finlandin innovaatiorahoituksen riittävyys uusmaalaisten toimijoiden käyttöön. Lisätään kertaluontoisesti julkisen sektorin toimijoiden TKI-määrärahoja siten, että mahdollistetaan 4 % tavoitteen saavuttaminen suhteessa BKT:hen.
2. Varmistetaan uusmaalaisten toimijoiden hankevalmistelun rahoitus, jotta meillä on paremmat valmiudet menestyä ankarasti kilpaillussa EU-rahoituksessa (vrt. Ruotsi)
3. Edistetään hiilineutraalien ja digitaalisten arvoketjujen ja liiketoimintaekosysteemien syntyä mm. esiselvityksillä, esimerkkinä Uudenmaan kiertotalouslaakso -esiselvitys (VTT, CLIC innovation)
4. Edistetään Uudenmaan selviytymissuunnitelman mukaisten ehdotusten tarvitsemia esiselvityksiä ja käynnistämistoimenpiteitä.

Vahvistetaan uusmaalaisten uskoa tulevaan, mm

1. Edistetään varhaista puuttumista riskiryhmien koronasta aiheutuvien sosiaalisten ongelmien ratkaisemiseksi ja rakennetaan hyvinvointia tukevat ohjaus- ja palvelumalleja
2. Vahvistetaan asukkaiden, asiakkaiden ja matkailijoiden turvallisuuskokemusta selkeällä ohjeistuksella, yhteisvastuulla ja varmistamalla ajantasainen tiedonsaanti
3. Kannustetaan uusmaalaisia paikallisten palveluiden käyttöön

3.2 Jälleenrakennuksen toimenpidekokonaisuudet

Jälleenrakennuksella huolehditaan yhteiskunnan pitkän aikavälin tavoitteista ja palautetaan mm. kuntien talous kestävälle uralle, ottaen Uudenmaan erityisasema Suomen ja kansainvälisyyden veturina huomioon. Uudenmaan ratkaisuilla haetaan kansallista vaikuttavuutta ja kilpailuetua koko Suomelle. Jälleenrakennuksen toimenpiteitä tehtäessä on tärkeää, että yritykset, tiedeyhteisö ja kunnat toimivat tiiviissä yhteistyössä uusien ratkaisujen kehittämisessä. Tavoitetaso tulee asettaa korkealle. Asukkaiden osallistamisella luodaan positiivista kysyntää kestävien kaupunkiratkaisujen kehittämiselle. Panostamalle tutkimus- ja kehitysinfrastruktuureihin luodaan pohjaa tutkimuksen ja kehitystoiminnan kilpailukyvyn kehittymiselle EU:n uudella ohjelmakaudella sekä tuetaan vihreän siirtymän ja digitaalisuuden pitkäjänteistä kehittymistä.

Toimenpiteitä ohjaa neljä periaatetta:

1. Jälleenrakennuksessa keskitytään hankekokonaisuuksiin, joilla Uusimaa on etunojassa hiilineutraalisuuden saavuttamisessa elpymisen kautta. Koronan myötä EU:n ilmastoagenda voidaan menestyksekkäästi liittää osaksi kansallista elvytystyötä, ja missä parhainta vaikuttavuutta saadaan aikaan Uudenmaalla.
2. Jälleenrakennuksen kautta tavoitellaan Uudenmaan kehittymistä koko Suomen digitaalisuuden kärkimaakunnaksi. Uusimaa on Suomen suurin ja kansainvälisin työssäkäynti- ja palvelukeskittymä. Koronan kaltaiset pandemiat lisäävät tarvetta lisätä työn, palveluiden ja tuotannon digitalisoitumista ja tekemisen paikkariippumattomuutta Digitalisaatio disruptoi globaalisti kaikkia toimialoja, mutta luo myös erityisesti koronankaltaisissa tilanteissa uusia bisnes- ja työnteon mahdollisuuksia.
3. Jälleenrakennuksella panostetaan Uudenmaan kansainvälisten ekosysteemien, osaamisen ja innovaatiotoiminnan vahvistamiseen, koko Suomen parhaaksi. Uusimaa on Suomen kansainvälisimmin verkottunut maakunta.
4. Jälleenrakennuksen toimenpiteillä panostetaan logistisin investoinnein Uudenmaan ja koko Suomen saavutettavuuteen. Uusimaa on koko Suomen kansainvälisen logistiikan ja liikenteen solmukohta, joka palvelee koko Suomen elinkeinoelämää, matkailua, henkilö- ja tavaraliikennettä.

Jälleenrakennuksen toimenpidekokonaisuudet ovat:

Vauhditetaan Uudenmaan edelläkävijäasemaa hiilineutraalisuudessa ja vihreässä siirtymässä, mm.

- Investoinnit, joilla edistetään puhdasta vihreää siirtymää (esim. kiertotalouden edistäminen, Kilpilahden hukkalämpö, biokaasulaitokset ja hankkeet)
- Esteettömään ja hiilineutraaliin liikkumiseen liittyvät toimenpiteet (mm. joukkoliikenne, sähköautojen latausverkoston kehittäminen, matkaketjujen sujuvoittaminen)
- Korjausrakentamisen ja energiaremontoinnin laajentaminen ja vauhdittaminen koskien pientaloja, taloyhtiöitä ja julkisrakennuksia
- Geotermisen lämmön hyödyntäminen Uudellamaalla

Vahvistetaan Uudenmaan digitaalisuutta ja kestävyyttä, mm.

- Panostetaan älykkääseen ja puhtaaseen kaupunkikehittämiseen (esim. Otaniemi, Kera) sekä sitä tukevaan tutkimusinfrastruktuurin kehittämiseen ja käyttöön ottamiseen
- Mahdollistetaan 5G-verkon kokeilut kaupunkirakentamisessa ja muut laajakaistahankkeet
- Vahvistetaan tekoälyn kehitys- ja soveltamistoimia. Merkittävä instrumentti tässä on Etelä-Suomen tekoälyalue (FAIR), joka on Suomen yksi ehdokas eurooppalaiseksi digitaaliseksi innovaatiokeskittymäksi (EDIH).
- Vahvistetaan ja hyödynnetään Vantaan kaupungin vetämää DigiOne-ekosysteemikehitystä, jonka tavoitteena on luoda oppimisen ja koulutuksen palveluita yhteen kokoava kansallinen digitaalinen palvelualusta.

Panostetaan Uudenmaan kansainvälisiin ekosysteemeihin ja innovaatiotoimintaan koko Suomen vetovoiman vahvistamiseksi, mm.

- Toimenpidekohteina ovat esim. hiilineutraali lentokenttäekosysteemi, terveysalan tki-toiminta sekä kaupunki palveluna ekosysteemit, konseptit ja prosessit, joilla kehitetään dataa käyttäviä ja palveluja tuottavia kumppanuus- ja testialustoja edistämään asukkaiden, asiakkaiden, yhteisöjen, yritysten ja innovaatiotoimijoiden yhteistyötä.
- Kehitetään pääkaupunkiseudun nopeasti kehittyneistä ekosysteemeistä lähtevää ERA Hubs -konseptia EU:lle esitettäväksi edelläkävijäksi ja esimerkiksi siitä, miten tki-toiminta edistää systeemistä transformaatiota ja luo uusia teknologia-avusteisia innovatiivisia ratkaisuja ja sovelluksia yhteiskunnallisiin haasteisiin.

Panostetaan Uudenmaan (ja koko Suomen) saavutettavuuteen, mm.

- Esim. kaupunkiradan rakentaminen, lentoradan yleis- ja ratasuunnittelu, pisara. Myös mm. Keski-Uudenmaan tieverkko kehä 4, pikaraitiotie.

3.3 Uudenmaan kestävän kasvun ja elinvoiman rahoittaminen

Uudellemaalle on myönnetty yhteensä 4.9 miljoonaa euroa kolmivuotista Alueiden kestävän kasvun ja elinvoiman tukeminen (AKKE) -määrärahaa koronakriisistä elpymiseen ja jälleenrakennukseen liittyviin toimenpiteisiin. Uudenmaan liitto nimesi rahoituksen Uudenmaan kestävän kasvun ja elinvoiman tukemisen rahoitukseksi, UKKE-rahoitukseksi.

UKKE-hankkeilla tuetaan yhteiskunnan turvallista koronakriisistä palautumista sekä estetään koronakriisin pitkäaikaisten haittavaikutusten syntymistä ja vahvistetaan luottamusta. Hankkeet toteuttavat osaltaan Uudenmaan selviytymissuunnitelmaa, Uusimaa-ohjelma 2.0:aa ja Uudenmaan älykkään erikoistumisen strategiaa. UKKE-rahoitusta suunnataan erityisesti hankkeisiin, joilla

- nopeutetaan uusmaalaisten yritysten elpymistä ja uutta taloudellista kasvua
- vahvistetaan innovaatiotoimintaa, uusia ekosysteemejä ja / tai on tätä tukeva esiselvitys
- vahvistetaan uusmaalaisten uskoa tulevaan
- panostetaan luovien alojen1 toiminnan elpymiseen.

Etusijalle asetetaan hankkeet

- joissa on vahvaa yhteistyötä ja verkostotoimintaa
- jotka edistävät aktiivisesti elinkeinojen rakennemuutosta ja vahvistavat alueen muutosjoustavuutta
- jotka saavat aikaan innovatiivisten kokeilujen avulla uutta liiketoimintaa
- jotka ovat nopeasti käynnistettäviä ja toteutettavia, tai luovat perustaa suuremmille muulla rahoituksella toteuttaville hankekokonaisuuksille.

4. UUSIMAA-OHJELMAN 2.0 STRATEGISET PAINOPISTEET

Uusimaa-ohjelman 2.0 strategiset painopisteet ovat ***Hyvinvoiva ja osaava ihminen***, ***Menestyvä ja vastuullinen bisnes*** sekä ***Ilmastoviisas ja monimuotoinen maakunta***. Kutakin strategista painospistettä viedään eteenpäin neljällä tavoitteella. Tähän toimeenpanosuunnitelmaan alueen keskeiset hankkeet ja toimenpiteet on ryhmitelty strategisten painopisteiden 12 tavoitteen mukaisesti.

Seuraavassa luetteloitujen hankkeiden keskinäistä yhteistyötä lisätään. Näistä suurimman vaikuttavuuspotentiaalin omaavia vankistetaan ja näistä osa nostetaan alueellisiksi kärkihankkeiksi, joita käytetään etenkin alueen kansainvälisessä markkinoinnissa ja kansainvälisessä kumppanuusyhteistyössä.

Toimeenpanosuunnitelman 2021–2022 hankkeet ja toimenpiteet ovat pitkälti samoja kuin vuosien 2020–2021 toimeenpanosuunnitelmassa.

VISIO: Euroopan virkein ja viilein maakunta 2050			
Strateginen painopiste	Hyvinvoiva ja osaava **ihminen**	Menestyvä ja vastuullinen **bisnes**	Ilmastoviisas ja monimuotoinen **maakunta**
Tavoitteet 2018–2021	• **Tulevaisuuden osaavat ihmiset** • **Kansainvälisyydestä vahvuutta** • **Parhaat palvelut, aktiiviset asukkaat** • **Turvallisuutta solidaarisuudesta**	• **Uusilla teknologioilla kasvua ja vientiä** • **Liiketoimintaa kiertotaloudesta** • **Kansainvälistä osaamista ja investointeja** • **Elinvoimaa startupeista ja pk-yrityksistä**	• **Suomen ensimmäinen hiilineutraali maakunta** • **Kestävä ja turvallinen Uusimaa** • **Elämyksiä ja huolenpitoa luonnosta** • **Helposti liikkeelle, varmasti perille**

4.1 Hyvinvoiva ja osaava ihminen

Tässä painopisteessä nostetaan tärkeimmäksi huomion kohteeksi maakunnan asukas, jonka hyvinvointia maakuntaohjelman on edistettävä. Edistetään ihmisen hyvinvointia, osallistumista ja aktiivista vaikuttamista rakentavia tietoja ja taitoja, joita osaava, ennakkoluuloton, yleissivistynyt ja verkottuneesti toimiva uusmaalainen tarvitsee tulevaisuudessa. Tärkeää on myös kansainvälisen erilaisuuden ymmärtäminen vahvuutena. Palveluiden pitää olla Suomen suurimmassa maakunnassa parhaita, ja asukkaiden aktiivisia oman hyvinvointinsa edistäjä. Maakunnan asukkaan kannalta erittäin tärkeää on turvallisuuden tunteen vahvistaminen ja ylläpitäminen muun muassa yhteisöllisyyden kautta. Työ- ja toimintakykyä lisäävä toiminta on investointi tulevaan.

Tavoite 1 – Tulevaisuuden osaavat ihmiset tähtää siihen, että jatkossakin uusmaalaisilla on taitoja, joita tulevaisuudessa tarvitaan, liittyvät ne sitten teknologioihin, sosiaalisiin osaamiseen tai empatiakykyyn. Yleissivistys ehkäisee tietämättömyydestä kumpuavia ennakkoluuloja ja auttaa uusmaalaisia arvioimaan hankkimansa informaation luotettavuutta.

- GSIP- hanke; yritysten kasvun ja kilpailukyvyn tukeminen osaamista nostamalla. ***Vastuu:*** Vantaan kaupunki, Laurea, Metropolia, yritykset, Helsingin seudun kauppakamari. Urban Innovative Action -ohjelma
- Toimet nuorten työllistymis- ja koulutusmahdollisuuksien parantamiseksi Uudellamaalla. ***Vastuu:*** Hämeen ELY-keskus. ESR-rahoitus
- Ennakointikamari varmistaa tulevaisuuden osaamisen vastaavan työelämän tarpeisiin. ***Vastuu:*** Helsingin seudun Kauppakamari, alueen kaupungit, työvoimahallinto, Uudenmaan liitto, oppilaitokset

Tavoite 2 – Kansainvälisyydestä vahvuutta. Kansainväliset ja monikulttuuriset toimijat lisäävät maakunnan elinvoimaisuutta. Onnistunut kotoutuminen antaa maahanmuuttajalle taidot toimia uudessa yhteiskunnassa. Kaikkien uusimaalaisten osallisuutta ja mahdollisuuksia vahvistamalla erilaisuutta salliva, luova ja innovatiivinen ilmapiiri on mahdollista toteuttaa.

- Maahanmuuttajien kotoutumisen tukitoimien kehittäminen ja uusien työmuotojen löytäminen. ***Vastuu:*** Hämeen ja Uudenmaan ELY-keskukset, kunnat, TE-toimisto, kansalaisyhteiskunta, paikalliset toimijat. ESR-rahoitus
- Maahanmuuttoyrittäjyyden neuvontapalveluiden toiminnan kehittäminen. ***Vastuu:*** Pääkaupunkiseudun kaupungit ja Uudenmaan liitto
- Talent Boost – kasvua kansainvälisistä osaajista -hankekokonaisuuteen osallistuminen.
    - MEGE-hanke, kansainvälisten osaajien kasvuyritysten perustaminen. ***Vastuu:*** Haaga-Helia. EAKR-rahoitus
    - Kansainväliset osaajat yritysten kasvun vauhdittajina. ***Vastuu:*** Helsinki, Espoo, Vantaa, korkeakoulut, kauppakamari ym. toimijoita. Aiko -rahoitus
- Maahanmuuttajien osaamiskeskukset: moniammatilliset palvelukokonaisuudet kielitaidon, ammattitaidon ja osaamisen kehittämiseen, työelämälähtöistä, kattaa toisen asteen ja korkea-asteen koulutuksen. ***Vastuu:*** Helsinki, Espoo, Vantaa
- International House Helsinki: ***Vastuu:*** Helsinki, Espoo, Vantaa

Tavoite 3 – Parhaat palvelut, aktiiviset asukkaat. Laadukkaita sosiaali- ja terveyspalveluita on mahdollista tarjota myös tulevaisuudessa, jos voimavarat voidaan suunnata järkevästi. Asukkaiden aktiivisuus ja omasta terveydestä huolehtiminen auttaa osaltaan säästämään terveydenhuollon voimavaroja. Uudet hoitomuodot, terveysteknologiat ja lääkkeet syntyvät johdonmukaisen ja pitkäjänteisen tutkimustyön tuloksina.

- Health Capital Helsinki 2.0; Pohjoismaiden parhaan Life science -liiketoimintaympäristön luominen. *Vastuu:* Helsingin Business Hub
- Julkisen sektorin digitalisaatiolla parempaa johtamista ja oikea-aikaisia vaikuttavia palveluilta kustannustehokkaasti. Kuntien ja kaupunkien omat hankkeet ja toimenpiteet, mm. Helsingin digitalisaatio-ohjelma. *Vastuu:* mm. Helsingin ja Espoon kaupungit
- Helsingin liikkumisohjelma sekä hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen. *Vastuu:* Helsingin kaupunki

Tavoite 4 – Turvallisuutta solidaarisuudesta. Yhteisöllisyyden vahvistaminen ja yhteisöllisyyden uusien muotojen löytäminen on tärkeää kasvavalla ja kaupungistuvalla Uudellamaalla.

- Maahanmuuttajien kotoutumisen ja monikulttuurisuusosaamisen kehittäminen sekä uusien työmuotojen löytäminen. *Vastuu:* Hämeen ja Uudenmaan ELY-keskus, kunnat, TE-toimisto, kansalaisyhteiskunta, paikalliset toimijat. ESR-rahoitus
- Leader-toimintaryhmien paikalliset kehittämishankkeet. *Vastuu:* Uudenmaan ELY-keskus. Leader-rahoitus
- Myönteisen erityiskohtelun toimintaohjelma 2019–2021, lisätukea sitä tarvitseville. *Vastuu:* Vantaan kaupunki
- Uudenmaan Taikusydän -verkostoyhteistyö; Koulutetaan yhteisötoimijoita ja lisätään verkostotapahtumia madaltamaan osallistumiskynnystä. *Vastuu:* Kukunori ry, Metropolia AMK, Uudenmaan liitto
- Kuulemisesta kumppanuuteen” -osallisuusmalli ja siihen liittyvä kehittäminen. *Vastuu:* Espoon kaupunki
- Helsingin kaupungin Mukana-ohjelma. *Vastuu:* Helsingin kaupunki

4.2 Menestyvä ja vastuullinen bisnes

Tämä strateginen painopiste koostuu elinvoimaisesta yritystoiminnasta ja kiertotaloudesta. Uusien teknologioiden avulla tähdätään kasvuun ja vientiin. Kansainvälinen osaaminen ja investoinnit nähdään maakunnan menestymisen kannalta erittäin tärkeiksi asioiksi. Uusimaa-ohjelma 2.0:n yksi keskeisimmistä tavoitteista on saada ohjelmakauden aikana maakuntaan lisää kansainvälisiä osaajia ja investointeja. Sujuvat, helposti saavutettavat ja luotettavat yhteiskunnan palvelut ja korkeatasoinen infrastruktuuri muodostavat perustan yritystoiminnalle ja ihmisten elämälle. Yrittäjyys ja yrittäjähenkisyys ovat kykyä ja halua riskinottoon. Aktiivisella innovaatiotoiminnalla yritykset pyrkivät menestymään kaiken aikaa muuttuvassa markkinassa ja olosuhteissa.

Tavoite 5 – Uusilla teknologioilla kasvua ja vientiä korostaa käynnissä olevan laaja-alaisen teknologian murroksen mahdollisuuksien syvällistä ja nopeaa omaksumista, koska Uudenmaan yritysten menestys pohjautuu jatkossa yhä enemmän korkean lisäarvon tuotteiden ja palveluiden tuotantoon sekä markkinointiin ja usein uuden kysynnän luomiseen.

- Osallistuminen EU:n innovointiyhteisöjen toimintaan sekä näiden alueellisen yhteistyön ja vaikuttavuuden lisääminen Uudellamaalla
    - EIT Climate-KIC, Aalto yliopisto, Helsingin yliopisto, Helsingin kaupunki, Uudenmaan liitto
    - EIT Digital, Aalto yliopisto, Helsingin yliopisto, Espoo Marketing, Forum Virium, Kone,Tieto Finland,VTT
    - EIT FOOD, Helsingin yliopisto, VTT, Valio
    - EIT Inno Energy, Aalto yliopisto
    - EIT Manufacturing, Aalto yliopisto, VTT
    - EIT Raw Materials, Aalto yliopisto, VTT
    - EIT Urban Mobility, Aalto yliopisto, Helsingin kaupunki, Forum Virium
- Innovaatioiden ja datan hyödyntäminen elinkeino- ja yritystoiminnassa sekä julkisten palvelujen kehittämisessä, ekosysteemisopimus TEM:n kanssa. ***Vastuu:*** Helsinki, Espoo, Vantaa
- Kasvun ekosysteemit- hanke; Kasvuyrityksille suunnattujen palveluverkostojen kehittäminen. ***Vastuu:*** Helsinki, Espoo, Vantaa, NewCo Helsinki, Maria 01, A Grid-yhteisö. 6Aika-rahoitus
- ROBOREEL-hanke. Digi-Salama-hanke. Robotiikan ja digitaalisten työkalujen hyödyntäminen pk-yrityksissä. ***Vastuu:*** Vantaan kaupunki. ROBOREEL 6Aika-rahoitus. Digi-Salama EAKR-rahoitus
- Neutral Host, kehittää ja luo kansainvälisen referenssikohteen 5G-kaupunkialustasta. ***Vastuu:*** Nokia, Aalto-yliopisto, Helsingin yliopisto, VTT, Espoon kaupunki, Helsingin kaupunki (mm. UIA HOPE, Urbansense), Sitowise, Spinverse ja yrityksiä
- CEWOF- aaltoenergiahanke. ***Vastuu:*** Wello Oy
- Logistics for Manufacturing -hanke; Pk-tehtaiden automatisointi. ***Vastuu:*** VTT
- 4OReady kohti modernia teollisuutta–hanke. PK-yritysten teollisuuden digitaalisen uusiutumisen tukeminen mm. virtuaaliteknologian ja dataan perustuvien uusien palveluiden ja liiketoimintamallien avulla. ***Vastuu:*** Uudenmaan liitto ja kansainväliset partnerit. Interreg Europe -rahoitus

Tavoite 6 – Liiketoimintaa kiertotaloudesta. Uudellamaalla tavoitellaan kiertotalouteen (ml. biotalous), puhtaaseen teknologiaan (=Cleantech) ja resurssitehokkuuteen pohjutuvan liiketoiminnan tekemistä kannattavaksi ja sen kasvua.

- Smart & Clean -säätiön kesällä 2021 päättyvän toiminnan tuloksia hyödynnetään. ***Vastuu:*** Helsinki, Espoo, Vantaa, Sitra, Helsinki Business Hub, Uudenmaan liitto, alan yritykset
- Energia- ja resurssitehokkuuteen tähtäävä hanketoiminta
- Shops2Hubs – Kierrätyskeskus 2.0; kierrätyskeskuksista kiertotalouden innovaatiokeskittymiä ja kiertotaloushubeja.
- HYPtuu: GreenNet Finland ja muita toimijoita. EAKR-rahoitus
- Kerasta kiertotalouden esimerkkialue älykkäille ja puhtaille kaupunkiratkaisuille sekä digitaaliseen palvelualustan kehittämiselle. ***Vastuu:*** Espoon kaupunki, Fortum, Nokia, LähiTapiola, VTT, Smart&Clean, Sitra sekä muita yrityksiä
- Kiertotalouden kehittäminen Uudellamaalla, mm. Kiertotalouslaakso ja kuntien kiertotaloushankkeet. ***Vastuu:*** Uudenmaan liitto, VTT, alueen kunnat
- Cleantech Garden; bio- ja kiertotalouden innovaatiokeskus, kampus ja ekosysteemi osana Metropolialueen kiertotalous Hubia.
- Bioruukki; Pohjoismaiden suurin biotalouden tutkimusympäristö osana Cleantech Garden- ympäristöä: esim. tekstiilikuidun kierrätyksen ja muovin kierrätyksen pilotointialustat. ***Vastuu:*** VTT
- Uusien liikkumispalvelujen sekä autonomisen liikenteen kehittäminen mm. Vähähiilinen liikkuminen liikennehubeissa. 6Aika-rahoitus. ***Vastuu:*** Espoon kaupunki

Tavoite 7 – Kansainvälistä osaamista ja investointeja painottaa kansainvälisen osaamisen ja investointien tärkeyttä Uudenmaan kilpailukyvyn kasvattamiseksi. Alueen vetovoimatekijöiden merkitys korostuu houkuteltaessa kansainvälistä osaamista ja investointeja.

- Uudenmaan Business Finland -toiminta yritysten kasvun ja kansainvälistymisen tueksi muun muassa luovien alojen ja ICT-alan parissa. ***Vastuu:*** Uudenmaan ELY-keskus
- Meriklusteri -kokonaisuus Uuttamaata hyödyntämään. ***Vastuu:*** Helsingin kaupunki, Posintra ja muut toimijat
- Maahanmuuttoyrittäjyyden neuvontapalveluiden toiminnan kehittäminen. ***Vastuu:*** Helsinki, Espoo, Vantaa ja Uudenmaan liitto
- Helsinki-Vantaan lentokentän ja lentokenttäalueen sekä sen yhteyksien kehittäminen johtavana kansainvälisenä liikenteen solmukohtana ja kehittämisympäristönä. ***Vastuu:*** Vantaa ja Uudenmaan liitto yhteistyössä alueen toimijoiden kanssa
- Huippunopean merikaapeliyhteyden Hanko – Keski-Eurooppa taloudellinen hyödyntäminen. ***Vastuu:*** Hangon ja Raaseporin kaupungit, Inkoon kunta sekä paikalliset yritykset
- ”Aviation- akatemia”, Ilmailuliiketoiminnan kehittäminen ja vahvistaminen verkostoyhteistyöllä, mm. yksilöllisiä koulutuspolkuja tarjoamalla: ***Vastuu:*** Vantaan kaupunki, yliopistot, ammattikorkeakoulut, toisen asteen ammatilliset oppilaitokset ja muut lentokenttäalueen koulutustahot, alueen yritykset
- EER – Eurooppalaisten alueiden verkosto jatkaa yhteistyötä nuorten yrittäjyyden edistämiseksi. ***Vastuu:*** Uudenmaan liitto ja Laurea

- BRIDGES- hanke. Pilotoimalla kaupallistetaan ja kansainvälistetään tutkimus- ja innovaatiotyön tuloksia Euroopassa. ***Vastuu:*** Uudenmaan liitto. Interreg Europe –ohjelma
- Berry+ kansainvälinen kumppanuus edistää ja kansainvälistää alkutuotannon ja sen sivuvirtojen hyödyntämistä korkean jalostusasteen tuotteiksi. ***Vastuu:*** Uudenmaan liitto

Tavoite 8 – Elinvoimaa startupeista ja pk-yrityksistä. Pk-yritysten sekä startupien menestys ja kasvu ovat merkittävässä roolissa Uudenmaan elinvoimaisuuden kannalta.. Edistetään startup-toiminnalle tarpeellisen uuden oppimista, riskinottoa, markkinoiden löytämistä ja kasvua tukevan toimintaympäristön kehittymistä.

- TUTKA-hanke; pk-yrityksissä tunnistetaan ja kehitetään palvelumuotoilua ja digitaalisuutta hyödyntäen. ***Vastuu:*** Posintra ja Laurea. EAKR-rahoitus
- Innovaatioiden ja datan hyödyntäminen elinkeino- ja yritystoiminnassa sekä julkisten palvelujen kehittämisessä, ekosysteemisopimus TEM:n kanssa. ***Vastuu:*** Helsinki, Espoo, Vantaa
- RECOIN- hanke, innovaatio- ja osaamishubien tuki paikallisten pk- ja varhaisen vaiheen yritysten kasvulle ja kehitykselle. ***Vastuu:*** Posintra, Keuke, Novago. EAKR-rahoitus
- WIMMA – We Master the IoT. teollisuuden pk-yritysten rohkaiseminen digitaalisten menetelmien käyttöönottoon uudessa liiketoiminnassa sekä osaamisen ja investointien houkuttelu alueelle. ***Vastuu:*** TechVilla ja KUUMA-kunnat.EAKR-rahoitus

4.3 Ilmastoviisas ja monimuotoinen maakunta

Vastuu ympäristöstä kuuluu kaikille. Siksi tässä painopisteessä lähdetään kunnianhimoisesti kohti hiilineutraalia maakuntaa. Tämänhetkinen yhteinen maakunnallinen tavoite on hiilineutraalius vuoteen 2035 mennessä. Luontoarvot, luonnon monimuotoisuus ja elämyksellisyys sekä luonnosta huolehtiminen ovat keskiössä. Maakunnan säilyttäminen kestävänä ja turvallisena ovat tärkeitä asioita perustarpeille, viihtyvyydelle ja maakunnan vetovoimalle. Lisäksi liikkuminen ja liikenne; niin kansalliset kuin kansainvälisetkin yhteydet sekä niiden energiatehokkuus ja vähäpäästöisyys otetaan tarkastelun kohteeksi.

Tavoite 9 – Hiilineutraali Uusimaa 2035. Uudenmaan tulee olla ensimmäisten joukossa ilmastotyössään.

Hiilineutraalisuus-tavoitetta kohti edetään uutta tietoa hyödyntäen ja hyväksikäyttäen. Yritysten omat toimet ja investoinnit sekä yksityisen ja julkisen sektorin tiivis kumppanuustoiminta ovat onnistumisen perusta. Hiilineutraalisuus tavoitteessa voidaan onnistua, kun monet eri toimet suunnataan samaan päämäärään. Siksi tarvitaan monia eri tason toimenpideohjelmia, rahoituksen suuntaamista vähähiilisiin innovaatioihin ja ratkaisuihin, kestävää kaavoitusta ja uudenlaista liiketoimintaa. Lisäksi tarvitaan hiilineutraaliutta tukevia päätöksiä ja asenteiden muutosta maakunnan, kunnan ja kansalaisyhteiskunnan tasolla. Toimenpiteisiin ryhtyminen tarjoaa myös suuria mahdollisuuksia hyödyntää uusmaalaista osaamista ja siten liiketoimintamahdollisuuksia maailmanlaajuisesti.

Toimeenpanosuunnitelman liitteenä on Hiilineutraali Uusimaa 2035 -toimenpiteet, mikä on yksityiskohtaisempi kooste alueen toimista.

- Hiilineutraali Uusimaa 2035-tiekartta; kokoaa Uudenmaan alueen toimenpiteitä, täydentää kaupunkien ja kuntien toimenpideohjelmia sekä välittää ja levittää alueellisten toimijoiden välillä tietoa. ***Vastuu:*** Uudenmaan liitto ja muut toimijat
- CANEMURE (Carbon neutral municipals and regions) – hankekokonaisuus; konkreettisia toimenpiteitä ilmastonmuutoksen torjumiseksi. ***Vastuu:*** SYKE, LUKE, Uudenmaan liitto, Hyvinkää, Lohja, Helsinki, Porvoo ja Tammisaaren Energia. LIFE-IP -rahoitus.
- Smart&Clean: kesällä 2021 päättyvän toiminnan tavoite: "Pääkaupunkiseudusta maailman paras testialusta smart- ja cleantech-ratkaisuille" siirretään käytäntöön. ***Vastuu:*** Smart&Clean säätiö ja sen osakkaat
- Kaupunkien ja kuntien ilmastostrategioiden ja toimenpideohjelmien toteuttaminen. Edistetään kuntien osallistumista Covenant of Mayors toimintaan sekä muihin kuntien ilmastotavoitteita edistävien yhteistyöverkostojen toimintaan. ***Vastuu:*** Alueen kaupungit ja kunnat, Uudenmaan liitto
- Energiayhtiöiden kehitysohjelmat. ***Vastuutahot:*** Helen Oy, Fortum Oyj, Vantaan Energia Oy
- MySMARTLife Lighthouse -hanke; päästöjen vähentäminen kaupungeissa ja uusiutuvien energialähteiden käytön kasvattaminen. ***Vastuu Suomessa:*** Helsingin kaupunki, Forum Virium, Helen Oy, VTT, Metropolia, Fourdeg ja Salusfin.
- Energiatehokkuuden ja päästöttömän lämmöntuotannon kehittämiskokonaisuudet, kuten Espoo ja Fortumin Espoo Clean Heat sopimusyhteistyö ja SPARCS, Smart Cities and Communities Lighthouse –hanke, ***Vastuu:*** Espoon kaupunki ja Fortum sekä SPARCS-hankkeessa Espoon kaupunki, VTT, Citycon, Siemens, Kone ja muita yrityksiä. Horizon2020-rahoitus

- Kaupunkien sitoumukset YK:n Agenda 2030 Kestävän kehityksen tavoitteisiin. ***Vastuu:*** mm. Helsingin ja Espoon kaupungit
- HSY:n ilmastohankkeet:
  - Fiksu Assa – Asemanseudet uusien vähähiilisten liiketoiminakonseptien kehitysalustana -hanke
  - CIRCulT -hanke
  - CircularHoodFood
  - RAINMAN
  - LaserVesi
- St1 Deep Heat -pilottiprojekti; Suomen ensimmäinen geotermisellä energialla toimiva, teollisen mittakaavan lämpölaitos. ***Vastuu:*** St1 Oy
- REFEC - Reinforcing Eastern Finland-Estonia Transport Corridor- hanke; Loviisan sataman kehittäminen, markkinat ja logistiikka. ***Vastuu:*** Posintra, Loviisan kaupunki ja Loviisan satama
- Alpio- hanke; Työmatkaliikenteen vähentäminen, uudet yksilölliset etätyöratkaisut. ***Vastuu:*** Posintra ja Sitra
- LUCIA-energiatehokas kaupunkivalaisu, uusi teknologia, asukkaiden osallisuus ja uudet ansaintamallit mukana kaupunki-infran kehittämisessä. ***Vastuu:*** Posintra ja muita toimijoita. Baltic Sea Region-rahoitus
- Resurssiviisaaksi ihmislähtöisin keinoin. ***Vastuu:*** Lapinjärven kunta. EAKR-rahoitus
- Uusimaa-kaava ohjaa maakunnan kasvua kestävästi. ***Vastuu:*** Uudenmaan liitto
- Euroopan aluekehitysrahaston (EAKR) rahoituksesta 25 prosenttia kohdistetaan vähähiilisiin hankkeisiin. ***Vastuu:*** Uudenmaan liitto.

Tavoite 10 – Kestävä ja turvallinen Uusimaa -tavoitteessa varaudutaan sään ääri-ilmiöihin ja tulviin, huolehditaan vesi- ja ruokahuollosta sekä pohjavesistä ja kiinnitetään huomiota kyberturvallisuusriskeihin.

- HOPE-hanke, Urbansensem ilmanlaatutiedon mittaaminen ja parantaminen 5G- verkon avulla. ***Vastuu:*** Helsingin kaupunki, Helsingin yliopisto, HSY, Forum Virium, HSY, Ilmatieteenlaitos, Vaisala, Useless. Urban Innovative Action -ohjelma
- Kuluttajalähtöisiä ruokaratkaisuja ruokailuun, elintarvikekauppaan ja logistiikkaan mm. ruokahävikin vähentämiseksi. ***Vastuu:*** Vantaan kaupunki, Sitra, paikalliset toimijat
- Länsi-Uudenmaan vesistöalueen Freshabit-hanke. ***Vastuu:*** Länsi-Uudenmaan vesi ja ympäristö ry, Metsähallitus. LIFE IP -rahoitus
- Kestävä Espoo: poikkihallinnollinen kehitysohjelma, jolla tuetaan älykkäiden ratkaisujen käyttöönottoa, sujuvoitetaan liikkumista, tähdätään päästöttömään ja kestävään elämäntapaan. ***Vastuu:*** Espoon kaupunki

Tavoite 11 – Elämyksiä ja huolenpitoa luonnosta. Tavoitteessa korostetaan luonnosta huolehtimista, joka on monimuotoisuuden kannalta erittäin tärkeää ja samalla se mahdollistaa luonnossa virkistäytymisen. Monipuolinen luonto ja hyvin hoidetut sekä laajat viheralueet ovat pitkän aikavälin voimavara ja vetovoimatekijä.

- Uudenmaan kulttuuriympäristöjen tunnettavuuden vahvistaminen. Korostetaan niiden merkitystä osana ekosysteemipalveluja ja matkailun vetovoimaa. ***Vastuu:*** Uudenmaan liitto, kunnat, museoviranomaiset, yhdistykset, Uudenmaan ELY-keskus

- Urban Outdoors / Helsingin seudun viherkehä -hanke, yhteistyöverkoston toimintamalli ja digitaalinen kehittämisalusta. ***Vastuu:*** Uudenmaan virkistysalueyhdistys, Uudenmaan liitto, kunnat, Metsähallitus, viherkehän muut toimijat
- Uusmaalaisten ympäristökasvatuksen ja -tietoisuuden edistäminen. ***Vastuu:*** Uudenmaan ympäristökasvatuksen ja tietoisuuden edistämisryhmä VÄLKE, jossa edustajat 21 eri organisaatiosta
- Merellinen Helsinki strategia 2030; kaupunkiluonnon monimuotoisuuden lisääminen ja viher- ja sinialueiden ekologisen laadun turvaaminen. ***Vastuu:*** Helsingin kaupunki

Tavoite 12 – Helposti liikkeelle, varmasti perille. Liikenteen toimivuus ja sujuvuus ovat Uudenmaan kasvun ja elinvoimaisuuden kannalta erittäin tärkeitä asioita. Liikennejärjestelmän kehittämistarpeita määrittelevät Uudenmaan kasvu ja aluerakenteen kehitys sekä ympäristöystävällisyys ja vähäpäästöisyys.

- Tehokas raideliikenne:
  - Pääradan suunnittelu välillä Helsinki – Lentoasema - Tampere
  - Pasila-Riihimäki välityskyvyn parantamisen 2. vaiheen toteuttaminen
  - Lähiliikenteen varikkojen selvittäminen
  - Valmiudet Pisara-radan toteuttamiseen
  - Länsimetron ja muiden uusien asemanseutujen tehokas maankäyttö
  - Asemanseutujen tiivistäminen
  - Espoon kaupunkiradan toteuttaminen
  - Liityntäliikenteen ja liityntäpysäköinnin kehittäminen
  - Kerava-Nikkilä-radan kehittäminen henkilöliikenteelle
  - ESA–radan yleissuunnitelma ja YVA valmiiksi saattaminen. ***Vastuu:*** Valtio ja alueen kunnat, maakunnan liitot, alueen kunnat, valtio, HSL
- Raideyhteyksien kehittäminen Helsinki-Vantaan lentoasemalle niin, että siitä kehittyy Suomen merkittävin kansainvälisen mittaluokan matkakeskus.
  - Lentoradan alustava yleissuunnitelma ja YVA
  - Seudullisen pikaraitioverkoston aktiivinen edistäminen, ml. Vihdintien pikaraitiotie, Viikin-Malmin pikaraitiotie, Vantaan pikaraitiotie, rakentamispäätös. ***Vastuu:*** Valtio, Vantaan ja Helsingin kaupungit, Uudenmaan liitto
- Keski-Uudenmaan poikittaiset logistiikkayhteydet. Suunnittelun jatkaminen. ***Vastuu:*** Valtio, alueen kunnat
- Itä- ja Länsi-Uusimaan liikennejärjestelmäsuunnitelmien hyväksyminen. ***Vastuu:*** Uudenmaan liitto, valtio ja kunnat
- Tulevaisuuden innovatiiviset liikkumisratkaisut suurten asiakasvolyymien runkoväylille, joissa ei ole ratayhteyttä, ml. uuden kilpailukykyisen infran tunnistaminen. ***Vastuu:*** Posintra ja Länsi-Uudenmaan kunnat
- Valtatie 25 vaiheittainen kehittäminen. ***Vastuu:*** valtio ja kunnat
- Kantatie 51: Kirkkonummi – Inkoon raja. ***Vastuu:*** valtio ja kunnat
- Älykkään liikenteen kehittämishankkeet: matkaketjujen kehittäminen, MaaS (Mobility as a Service), Jätkäsaari Mobility Lab. ***Vastuu:*** Vantaan kaupunki, Helsingin kaupunki, VTT, Aalto yliopisto
- Aviapolis – Liikennelabran yritysalue. ***Vastuu:*** Vantaan kaupunki, Trafi, yritykset
- Vähähiilisyyttä tukevat drone-palveluratkaisut Etelä-Suomessa. ***Vastuu:*** Forum Virium, Posintra ja muita toimijoita. EARK-rahoitus

5. RAKENNERAHASTOJEN JA MAASEUTUOHJELMAN RAHOITUS-LINJAUKSET UUDELLAMAALLA

Uusimaa-ohjelman 2.0 strategiset painopisteet ja tavoitteet ohjaavat tulevien vuosien hankkeita, edunvalvontatoimia ja valintoja. Uusimaa-ohjelman 2.0 ja Älykkään erikoistumisen strategian toteuttamiseen suunnataan myös rakennerahastojen ja maaseutu-rahaston rahoitusta alueen yhteisen näkemyksen mukaisesti.

5.1 Rakennerahastojen rahoitus Uudellamaalla 2021

Osana EU:n elpymisvälinekokonaisuutta REACT-EU-väline tuo lisärahoitusta käynnissä olevaan Kestävää kasvua ja työtä 2014–2020 -rakennerahasto-ohjelmaan. Uudenmaan osalta REACT-EU-lisämääräraha (EU:n ja valtion rahoitus) vuosille 2021–2022 on noin 42,4 miljoonaa euroa. REACT-EU-hankkeet rahoitetaan osana unionin covid-19-pandemian johdosta toteuttamia toimia. Keskeistä on käytön nopeus ja kriisiin vastaaminen tehokkaiden kestävää kasvua luovien elvytystoimien avulla. Hankkeiden tulee päättyä 31.8.2023 mennessä.

Käynnissä olevaan rakennerahasto-ohjelmaan tulee kaksi uutta sisällöllistä toimintalinjaa. EAKR:stä saatavia lisämäärärahoja tullaan Suomessa käyttämään ensisijaisesti pk-yritysten tukemiseen ja uusiutumiseen kriisistä selviytymiseksi, digitaaliseen ja vihreään siirtymään sekä sitä tukevaan tutkimukseen ja innovointiin. ESR rahoituksella tuetaan koronapandemian aiheuttamien taloudellisten vahinkojen korjaamista sekä luodaan pohjaa talouden vihreälle, digitaaliselle ja palautumiskykyä tukevalle elpymiselle. ESR:n tavoitteena on erityisesti työllisyyden edistämisen.

EU:n Kestävää kasvua ja työtä 2014–2020 rakennerahasto-ohjelma sisältää sekä Euroopan aluekehitysrahaston (EAKR) että Euroopan sosiaalirahaston (ESR) rahoituksen.

EAKR-toimet kohdentuvat rakennerahasto-ohjelman toimintalinjoihin 1, 2 ja 8, ESR-toimet puolestaan löytyvät toimintalinjoilta 3–5 ja 9. Ohjelman rahoitus kanavoituu erityistavoitteiden kautta.

5.1.1 EAKR-toimintalinjat ja niiden erityistavoitteet

REACT-EU lisämäärärahojen tarkoituksena on tukea alueita COVID-19-pandemian vahinkojen korjaamisessa. Samaan aikaan lisämäärärahoilla luodaan pohjaa talouden vihreälle, digitaaliselle ja palautumiskykyä tukevalle elpymiselle. Myös näkökulma elinkeinoelämän ja koko yhteiskunnan nopeassa siirtymisessä kohti hiilineutraalisuutta huomioidaan hankkeiden valinnassa. Hankkeiden tulee tukea alueellisten selviytymissuunnitelmien toimeenpanoa.

EAKR-toimenpiteet fokusoidaan maakuntien älykkään erikoistumisen strategioiden ja tunnistettujen kehittämistarpeiden pohjalta. Samalla tavoitteena on turvallinen siirtymä uudelle ohjelmakaudelle 2021–2027, missä älykkään erikoistumisen rooli tulee vahvistumaan nykyisestään. Älykäs erikoistuminen tukee myös maakunnallista Uusimaa 2.0 -ohjelmaa. Lisäksi rahoituksessa huomioidaan rakennerahasto-ohjelmalle asetettu vähähiilisyystavoite, jonka mukaisesti EAKR-rahoituksesta 25 % tulee käyttää vähähiilisen talouden edistämiseen. Ohjelmatason vähähiilisyystavoite edistää myös Uudenmaan tavoitetta olla hiilineutraali vuoteen 2035 mennessä.

Toimintalinjalla 1 hankkeet tukevat uuden yritystoiminnan käynnistymistä ja uuden liiketoiminnan kehittämistä. Toimilla myös parannetaan yritysten liiketoimintaosaamista ja kansainvälistymisvalmiuksia. Lisäksi tuetaan pk-yritysten energiatehokkuuden edistämistä. Uudellamaalla painopisteenä on ollut esimerkiksi start up- ja kasvuyrittäjyys, uudenlaiset liiketoiminnan mahdollisuudet, yritysten kasvu- ja kansainvälistymismahdollisuudet sekä yritysten digitaalinen uudistaminen.

Toimintalinjalla 2 hankkeissa on laaja-alaisesti edistetty Uudenmaan alueen elinkeinotoimintaa tukevaa tutkimus-, kehitys- ja innovaatiotyötä sekä maakunnan älykästä erikoistumista. Uudellamaalla painopisteinä on ollut muun muassa kestävien uusien teknologioiden ja ratkaisujen kehittäminen ja soveltaminen elinkeinotoiminnassa sekä innovaatioiden synnyttäminen kokeilujen kautta. Hankkeissa on tuettu kehitysympäristöjen rakentumista yliopistojen, ammattikorkeakoulujen, tutkimuslaitosten, kuntien, järjestöjen ja yritysten yhteistyössä.

Toimintalinjalla 8 hankkeiden toimenpiteillä tuetaan koronakriisin jälkeistä nopeaa talouden elpymistä. Erityistavoitteessa 12.1:n rahoituksella tähdätään erityisesti pk-yritysten vihreää taloutta ja digitalisaatiota edistävien investointien ja kehityksen edistämiseen tukemalla pk-yrityksiä ja tätä tavoitetta tukevia yrityspalveluita. Tavoitteena on erityisesti pk-yritystoiminnan vahvistaminen erityisesti digitalisaation ja vihreän talouden näkökulmasta. Erityistavoitteessa 12.2. tavoitteena on tutkimus- ja innovaatiotoiminnan kehittäminen erityisesti digitalisaation edistämisen ja yhteiskunnan hiilineutraalisuustavoitteen toteutumisen näkökulmasta. REACT-EU-lisärahoituksella EAKR-toimia rahoitetaan sekä maakunnan liiton aluekehittämishankkeina että ELY-keskuksen rahoittamina yritystukina ja yritysten toimintaympäristön kehittämisenä. Maakunnan liiton rahoitus erityistavoitteessa 12.1 voi kohdistua esimerkiksi yrityksiä palvelevien toimijoiden alueen elinvoimaa tukeviin kehittämishankkeisiin.

5.1.2 ESR-toimintalinjat ja niiden erityistavoitteet

Investointiprioriteetti 12: Covid-19 -pandemian aiheuttaman kriisin vahinkojen korjaamisen tukeminen sekä pohjan luominen talouden vihreälle, digitaaliselle ja palautumiskykyä tukevalle elpymiselle.

Syksyllä 2020 toteutetun ESR-hankkeiden hakukierroksen hankkeet ohjelman toimintalinjoilta 3, 4 ja 5 käynnistyvät keväällä 2021.

REACT-EU toimintalinja 9 poikkeaa ohjelman muista ESR-toimintalinjoista siten, että taitojen ja osaamisen parantamisvaade ja rahoitettavien hankkeiden sisällön odotetaan suuntautuvan koronapandemian jälkeiseen aikaan sillä odotuksella, että digitalisaation aiheuttaman muutoksen myötä osaamistarpeet ovat muuttuneet ja muutosta pitää tukea sekä koulutuksessa että yrityksissä. Vuonna 2021 käyttöön tulevilla valtuuksilla on tarkoitus käynnistää nopeita parivuotisia hankkeita, joilla tähän muutostarpeeseen on tarkoitus vastata.

5.2 Maaseuturahasto-rahoitus Uudellamaalla 2021–2022

Uudenmaan maaseudun kehittämisstrategian toteuttamissuunnitelma vuosille 2014–2020 sisältää alueen kehittämiseksi ehdotettuja toimenpiteitä, joita esitetään rahoitettavaksi Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelmasta 2014–2020. Alueellisen strategian painopisteinä ovat Menestyvä elinkeinoelämä, Energiatehokas maaseutu ja puhdas ympäristö sekä Hyvinvoiva maaseutuväestö.

Uudenmaan ELY-keskuksen maaseuturahoitusta kohdennetaan 2021–2022 erityisesti maatalouden kannattavuuden edistämiseen ja kasvuyritysten tukemisen kautta työpaikkojen luomiseen maaseutualueille. Hanketuissa haetaan keinoja kiertotalouden ja yritysten yhteistyön edistämiseen, elintarvikejalostuksen ja ruokaketjun eteenpäinviemiseen.

Tavoitteena on, että valtaosa maaseutuohjelman alueellisesta rahoituksesta kohdennetaan elinkeinojen edistämiseen, joko suorien yritystukien tai kehittämishankkeiden kautta. Yrittäjien osaamista parannetaan koulutushankkeilla ja toimijoiden yhteistyötä ja aktivointia edistetään yhteistyöhankkeilla. Tiedotuksella ja yhteistyöllä parannetaan maaseutuyritysten mahdollisuuksia hyötyä tutkimustuloksista ja innovaatioista. Maatalouden rakennetuilla ja maaseudun yritystuilla tuetaan investointeja, jotka parantavat yritysten kilpailukykyä.

ELY-keskuksella ja Leader-ryhmillä on käytössä omat myöntövaltuudet maaseudun yritystukiin ja kehittämishankkeisiin. Ohjelmakauden 2014–2020 viimeisiä valtuuksia käytetään keväällä 2021. Maatalouden investointituet ja nuoren viljelijän aloitustuet myönnetään erillisestä omasta valtuudesta.

Käynnistyneiden ja toteutusta jatkavien hankkeiden teemoja ovat:

- maataloustuotteiden tuotekehitys ja jalostusasteen nosto
- matkailualan yritysten verkostoituminen sekä luonto- ja ruokamatkailun edistäminen
- toimet, joilla vähennetään maatalouden hajakuormitusta ja edistetään vesien hyvää tilaa
- maatalous- ja maaseutuyrittäjien johtamistaitojen ja verkostoitumisen edistäminen
- maaseutuyritysten mahdollisuuksien parantaminen hyötyä tutkimus- ja kehittymispanostuksista
- luomu- ja erikoistuotteiden tuotannon ja viennin edistäminen
- metsän käytön ja monipuolisen hyödyntämisen edistäminen
- maatalous- ja puutarhatalous tuotannon kilpailukyvyn vahvistaminen
- kehitetään uusia palveluita maaseudulle
- viihtyvyyden ja vetovoimaisuuden lisääminen maaseudulla
- nuorten työllisyyden ja yrittäjyyden edistäminen maaseudulla

5.3 Alkava EU:n rahoituskausi 2021-2027 Uudenmaan kannalta

Suomessa EU:n alue- ja rakennepolitiikan ohjelma 2021 – 2027 käynnistyy 1.9.2021. Lakivalmistelu on Suomessa viety jo pitkälle, mutta kansallinen lainsäädäntö ei voi tulla voimaan ennen EU-tason asetuksia.

EU-komissio hyväksyi keväällä 2018 ehdotuksen EU:n seuraavaksi monivuotiseksi rahoituskehykseksi ja antoi ehdotusta täsmentäviä lainsäädäntöehdotuksia, joilla ohjattaisiin EU:n koheesiopolitiikkaa uudella ohjelmakaudella 2021–2027. Suomen saanto koostuu Euroopan aluekehitysrahaston ja Euroopan sosiaalirahaston varoista.

Kuluvan ohjelmakauden (2014–2020) hallinnon lisäksi Uudenmaan liitto vastaa alueellaan EU:n alue- ja rakennepolitiikan ohjelmakauden 2021–2027 valmistelusta sekä koordinoi Etelä- ja Länsi-Suomen 11 maakunnan yhteistä valmistelua. Työ- ja elinkeinoministeriö johtaa valmistelua ja vastaa lopullisten ohjelmatyön ehdotuksien laatimisesta. Ehdotus hyväksytään valtioneuvostossa ennen EU:n komissiolle toimittamista. Alueellista valmistelua johtaa maakunnan liitto ja valmistelu tapahtuu kahdella suuralueella: Etelä- ja Länsi-Suomi yhdessä sekä Itä- ja Pohjois-Suomi yhdessä. Valmistelu tapahtuu kumppanuudessa ELY-keskusten, kuntien ja muiden sidosryhmien kanssa.

Yksi tärkeimmistä ohjelmavalmistelun osa-alueista on keskeisten sidosryhmin kuuleminen. Uudellamaalla sidosryhmiä on osallistettu MYRS, MYR ja maakuntahallituksen työskentelyn kautta. Lisäksi Uudenmaan liitto organisoi Helsingissä Etelä- ja Länsi-Suomen maakuntien yhteisen päättäjäfoorumin, joka pureutui alueelle tärkeisiin kysymyksiin tulevan kauden valmistelussa. Myös pääkaupunkiseudun kaupunkien kanssa tehdään tiivistä yhteistyötä etenkin kaupunkikehittämisen osion valmistelun osalta.

Ohjelmaluonnos on viimeistelty ja sen odotetaan

tulevan julkiseen kuulemiseen vielä kevään aikana. Ohjelmassa hiilineutraalius, digitaalisuus ja muuttuva työelämä tulevat korostumaan läpileikkaavina teemoina. Rahoituksella tullaan tukemaan työpaikkojen säilymistä nopeissa suhdannevaihteluissa mutta myös erityisesti uudistumista ja muuttuviin työelämän osaamistarpeisiin vastaamista. Yritysten kasvun ja kilpailukyvyn tukeminen on jatkossakin keskiössä. Tämän lisäksi tullaan erityisesti kiinnittämään huomiota digitaalisuuden edistämiseen ja energia- ja materiaalitehokkuuteen.

Uudenmaan näkökulmasta alue- ja rakennepolitiikan ohjelman sisällöt tukevat hyvin Uusimaa 2.0 -ohjelman toteutusta. Ehdotus sisältää sekä Älykkään erikoistumisen konseptin vahvistamista rakennerahastorahoituksessa sekä Health-ohjelman tuomisen sosiaalirahaston alle, jotka ovat potentiaalisesti hyviä investointikohteita Uudenmaan osalta.

Kaupunkialueiden kehittäminen on nostettu komission esityksessä vahvaan asemaan. Tulevalla ohjelmakaudella alue- ja rakennepolitiikan ohjelmassa kestävä kaupunkikehittäminen tapahtuu valtion ja kaupunkien välisten ekosysteemisopimusten kautta. Uudellamaalla ekosysteemisopimus on yhteinen Vantaan, Espoon ja Helsingin kaupungeille. Nykyisellä ohjelmakaudella Helsinki, Espoo ja Vantaa ovat olleet mukana menestyksekkäästi toteutetussa 6Aika-ohjelmassa. 6Aika-ohjelma on koko EU:n kattavasti ollut esimerkki koheesiorahoituksen onnistumisesta ja vaikuttavuudesta. Uudenmaan kannalta on tärkeää, että vastaavaa verkostomaista kaupunkikehittämistä jatketaan myös tulevalla ohjelmakaudella ja kestävän kaupunkipolitiikan toteuttamiseen on käytettävissä riittävä rahoitusosuus.

Ohjelmasisältöjen rinnalla hyvässä vauhdissa etenee lainsäädännön ja hallinnon uudistamistyö. Tulevan ohjelmakauden hallintorakenteesta on sovittu niin, että Uudenmaan liitto on koordinoiva maakunnan liitto ja välittävä toimielin Uudenmaan, Päijät-Hämeen, Hämeen, Kymenlaakson ja Varsinais-Suomen liittojen kehyksestä rahoitettavissa hankkeissa. Lisäksi eräissä tehtävissä Uudenmaan liitto on koordinoiva liitto koko Etelä-Suomen alueella (esim. rakennerahastojen viestintä). Hämeen ELY-keskus jatkaa alueen rakennerahasto ELY-keskuksena eli ESR- ja yritystukien rahoittajana. Hämeen ELY-keskus toimii yhteistyössä Uudenmaan ELY-keskuksen kanssa sovittaessaan ohjelmatyötä kansallisella ja maaseutuohjelmarahoituksella toteutettavaan työllisyyden ja yritystoiminnan edistämistyöhön. Yrityksille suunnattuja yritysten kehittämisavustukset suunnataan rakennerahastoohjelman tavoitteiden mukaisesti ja tavoitteena on kehittää yhteistyötä yrityslähtöisten kehittämishankkeiden kanssa.

5.4 Alkava oleva EU:n rahoituskausi 2021–2027 maaseuturahoituksen kannalta

Maaseuturahoituksessa otetaan käyttöön siirtymäkausi vuosille 2021–2022, jolla turvataan katkeamaton siirtymä tulevalle rahoituskaudelle, joka alkaa vuoden 2023 alussa. Siirtymäkaudella käytössä on kaikki edellisen ohjelmakauden tukimuodot ja ehdot, ainoastaan raha tulee uuden ohjelmakauden varoista. Myös EU:n elpymisvaroja on suunnattu runsaasti maaseutuohjelmaan, mutta niiden tarkempi aikataulu ja käyttö on vielä auki.

Maaseuturahoituksen osalta seuraava ohjelmakausi tuo uudistuksia. Ensi ohjelmakauden CAP-suunnitelma (Common Agricultural Policy) kattaa nykyisen rahoituskauden maaseutuohjelman lisäksi myös maatalouden suorat tuet ja osittain maatalouden markkinatuet. Tämän vuoksi rahastojen välistä kumppanuussopimusta ei tehdä. CAP-suunnitelman sisällöstä päättää Suomessa valtioneuvosto ja EU:ssa Suomen suunnitelman hyväksyy komissio. CAP-suunnitelmassa kuvataan maatalous- ja maaseutupolitiikan tavoitteet ja toimenpiteet niiden saavuttamiseksi. Politiikan uudistuksessa korostuvat erityisesti ilmastonmuutoksen hillitseminen ja siihen sopeutuminen, eläinten hyvinvointi sekä uusien viljelijöiden saaminen alalle. Viljelijöiden tulotason ylläpitäminen, maaseudun kehittäminen ja riskienhallinnan kehittäminen ovat myös uudistuksen painopisteitä.

Maaseudun kehittämisen osalta maa- ja metsätalousministeriö on ohjeistanut ELY-keskuksia ja Leader-ryhmiä valmistelemaan tulevan ohjelmakauden omat alueelliset maaseutuohjelman toteutussuunnitelmat ja paikalliset strategiat. Alueellinen valmistelu on vielä kesken, mutta ehdotukset suunnitellaan toimitettavaksi maa- ja metsätalousministeriöön kesällä 2021. Uudellamaalla painopisteiksi on nousemassa etenkin ilmasto- ja ympäristökysymykset, elinkeinojen kehittäminen ja maaseudun elinvoimaisuuden turvaaminen. CAP-suunnitelman ja siihen sisältyvien toimenpiteiden valmistelu jatkuu MMM:n työryhmissä.

LIITE 1. RAKENNERAHASTO-OHJELMAN RAHOITUSSUUNNITELMA 2021–2022

Taulukko täytetään soveltuvin osin vuodelle 2021.
Tähän taulukkoon sisällytetään kokonaisuudessaan kulmalukutaulukon mukaisten REACT-EU-valtuuksien määrä.
Vuosi: 2021
Osio: ELSA
milj. euroa

		RR-ELY			Maakunnan liitto	YHTEENSÄ
Toimintalinja / erityistavoite		**Yritystuet Tuki2014**	**EURA 2014**	**RR-ELY yhteensä**		
TL 8	**Erityistavoite 12.1 (EAKR)**	**17,819**	**0**	**17,819**	**4,073**	**21,893**
	EAKR	10,183	0	10,183	2,037	**12,219**
	Valtio	7,637	0	7,637	1,527	**9,164**
	Kunta	0	0	0	0,356	**0,356**
	Muu julkinen	0	0	0	0,153	**0,153**
TL 8	**Erityistavoite 12.2 (EAKR)**	**0**	**0**	**0**	**9,504**	**9,504**
	EAKR	0	0	0	4,752	**4,752**
	Valtio	0	0	0	3,564	**3,564**
	Kunta	0	0	0	0,832	**0,832**
	Muu julkinen	0	0	0	0,356	**0,356**
TL 9	**Erityistavoite 12.3 (ESR)**		**8,728**	**8,728**		**8,728**
	ESR		4,364	4,364		**4,364**
	Valtio		3,273	3,273		**3,273**
	Kunta		0,655	0,655		**0,655**
	Muu julkinen		0,436	0,436		**0,436**
TL 9	**Erityistavoite 12.4 (ESR)**		**5,818**	**5,818**		**5,818**
	ESR		2,909	2,909		**2,909**
	Valtio		2,182	2,182		**2,182**
	Kunta		0,436	0,436		**0,436**
	Muu julkinen		0,291	0,291		**0,291**
	KAIKKI YHTEENSÄ	**17,819**	**14,546**	**32,365**	**13,577**	**45,942**
	EU	10,183	7,273	17,456	6,788	**24,244**
	Valtio	7,637	5,455	13,092	5,091	**18,183**
	Kunta	0	1,091	1,091	1,188	**2,279**
	Muu julkinen	0	0,727	0,727	0,509	**1,236**
	EAKR YHTEENSÄ	**17,819 €**	**0**	**17,819**	**13,577**	**31,396**
	EU	10,183 €	0	10,183	6,788	**16,971**
	Valtio	7,637 €	0	7,637	5,091	**12,728**
	Kunta	0	0	0	1,188	**1,188**
	Muu julkinen	0	0	0	0,509	**0,509**
	ESR YHTEENSÄ		**14,546**	**14,546**		**14,546**
	EU		7,273	7,273		**7,273**
	Valtio		5,455	5,455		**5,455**
	Kunta		1,091	1,091		**1,091**
	Muu julkinen		0,727	0,727		**0,727**

LIITE 2. UUDENMAAN ALUEELLINEN SELVIYTYMISSUUNNITELMA

Raportti löytyy Uudenmaan liiton verkkosivuilta.

> Uudenmaan alueellinen selviytymissuunnitelma 2020–23 (pdf)

LIITE 3. HIILINEUTRAALI UUSIMAA 2035 -TIEKARTTA

Raportti löytyy Uudenmaan liiton verkkosivuilta.

> Hiilineutraali Uusimaa 2035 -tiekartta – Painopisteet ja toimintalinjaukset (pdf)

Uudenmaan liitto // Nylands förbund
Helsinki-Uusimaa Regional Council

Esterinportti 2 B • 00240 Helsinki • Finland
+358 9 4767 411 • toimisto@uudenmaanliitto.fi • uudenmaanliitto.fi